

Dr. Fórizs Sándor
**„A határeseemények
rendezésének kultúrája az
osztrák-magyar államhatáron
1957-1963 között.”**

- email: drforizs@gmail.com
- [honlap: forizs-sandor.hu](http://forizs-sandor.hu)

Az előadás adatai

Magyar Nemzeti Levéltár HOP XIX-B-10

- Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Lángliliom utca.
- Határőrség Országos Parancsnokság okmányai.
- Jelzetük: MNL OL HOP XIX-B-10
- Nincsenek digitalizálva.

Az események rendezésének körülményei:

- Az Osztrák Köztársaság 1955-ben jött létre.
- Nincs a határesemények közös kivizsgálására egyezmény.
- Az 1956-os események miatt jelentősen megromlott a két ország kapcsolata.
- A műszaki zár és az aknamező tovább nehezítette a normális kapcsolatokat.
- Ausztria csatlakozott a Genfi Egyezményhez.
- Gyakran merev magyar hozzáállás.
Rugalmatlanság és a segítőkézség hiánya.

Rendkívüli esemény

- Halálos baleset, halálos lőfegyverhasználat, hulla találása, öngyilkosság, külföldre szökés.
- A katonai ügyészség szerepe. (Győr, Zalaegerszeg).

Határesemények osztrák részről

- provokáció (minden az volt a túloldadról),
- műszaki zár megrongálása,
- aknák felszedése, felrobbantása,
- kiszökött katonák lehozatala az államhatárra,
- átcsalogatás,

Határeseemények magyar részről

- átlövés,
- államhatáron átható robbanás,
- átüldözés,
- elfogás a túloldalon,
- államhatáron áttévedők agyonlövése,

Statisztika 1957

február – december 1

87 provokációnak minősített esetet sorol fel:

- átlövés 19 eset,
- átcsalogatás 4 eset,
- átbeszélés, tárgyak átdobása 25 eset,
- műszaki zár rongálás 28 eset, egy alkalommal 23 db aknát szedtek fel,

Statisztika 1957

február – december 2

- átvilágítás 1 eset,
- járőr provokálása 4 eset,
- sértő felirat 4 eset,
- berepülés 2 eset.

Külföldre szökések

Külföldre szökések száma a levéltári adatok alapján:

- 1954. 7 fő,
- 1955. 21 fő,
- 1956-ban szeptemberig 9 fő,

Külföldre szökések

- 1956. október 23-1957. szeptember 1. között 505 fő.
- 1958-ban 1. kerületnél 5 fő áprilisig,
- 1960. jan. 1. – 10.25. között 19 fő,
- 1961. szept. 15-ig 8 fő, és kettő főt pedig kísérlet közben lőttek agyon.

Elhalálozás a határőrségnél (1957)

„Névjegyzék 1957. évben meghaltakról.”
23 név szerepel az eredeti okmányon.

Lőfegyverhasználat a határőrségnél 1

Az 1960/61. évben (októbertől októberig) a határőrségnél 35 esetben történt fegyverhasználat, ebből 27 esetben jogosan és 8 esetben jogtalanul. Külföldre szökések megakadályozása alkalmával két határőrt lőttek agyon.

Lőfegyverhasználat a határőrségnél 2

1962-ben 25 esetben történt fegyverhasználat,
23 esetben jogosan, 2 esetben jogtalanul.
Külföldre szökés megakadályozásakor szintén
két katonát lőttek agyon.

Lőfegyverhasználat és kártérítés 1

Patyi őrs, 1 magyar és 5 fő osztrák elfogása.

1957.02.17-én a Hanság- csatornán a határsértő nem tudta átvinni a családját.

Krampf osztrák állampolgár.

Bal karját két lövés érte, plusz a tomporán. 20%-os tartós rokkantsága áll fenn.

Magyarországon három műtéten esett át, (Kapuvár, Sopron).

498.510 schilling összegű kártérítést kér.

Lőfegyverhasználat és kártérítés 2

Magyar szóbeli jegyzék Krampf ügyében:

„figyelemmel arra, hogy Friedrich Krampf sebesülését saját jogellenes cselekménye idézte elő, - a magyar hatóságokat az ügyből kifolyólag semmilyen felelősség nem terheli.”

Katonák agyonlövése szökés közben 1

- 1) „Tárgy: Szeles Péter hazaárulási ügye”,
Albertkázmérpuszta őrs,
1961.4.2., elküldték húst venni, a pénzt elitta,
átment a műszaki záron, majd az azzal
párhuzamos osztrák úton ment a falu felé, a
figyelőnél az őrsparancsnok és a riadócsoporthoz
tagjai agyonlőtték, a holttestét áthúzták
magyar területre.

Katonák agyonlövése szökés közben 2

BM határőr halála, Madarászcsárda, 1961. 03.22

A holttestet visszahúzta, azt nem tudta, hogy jugoszláv, vagy magyar területen vannak-e.

„A kivizsgáló bizottság a hullát még a sötétség ideje alatt elszállíttatta, valamint a vér nyomait is eltisztíttatta.”

A nyomsáv 22,5 m-re volt a jugoszláv határvonaltól.

Kiadatási eljárás határőr katona esetében 1

PH határőr ügye

A dossziében 15 db különböző tárgyú okmány található.

1957.06.22.- 1961.07.10. Maga az indító esemény 1957.06.15-én történt, amikor PH határőr járőrszolgálatban két lövéssel agyonlőtte járőrparancsnokát VJ határőrt és az államhatár azon szakaszán, ahol még nem volt aknamező telepítve fegyveresen Ausztriába szökött.

Kiadatási eljárás határőr katona esetében 2

- kiadatási kérelem,
- köztörvényes bűncselekmény?
- osztrák bíróság illetékessége külföldi személy külföldön elkövetett bűncselekménye esetén,
- 8 hónap börtönbüntetés, szabadlábra helyezés.

Önkéntes hazatérés és bírósaági eljárás BJ 1

1957. december 11-én járőrtársával együtt fegyveresen Ausztriába szökött.

Nyugatnémet nagykövetségen hazatérési nyilatkozatot tett.

1960. június 11-én tért haza.

Iratgyűjtőben kettő bírósaági ítélet

Önkéntes hazatérés és bírósaági eljárás BJ 2

Elsőfokú ítélet.

Budapesti Katonai Bíróság tárgyalta, az ítélet
1960. november 22.-én született meg.

Három vádpontban találták bűnösnek:

- 1./ fegyveresen elkövetett külföldre szökés
büntetében,
- 2./ hűtlenség büntetében,
- 3./ őrutasítás megszegésével elkövetett szolgálati
büntetben.

Az ítélet életfogytiglani börtönbüntetés.

Önkéntes hazatérés és bírószági eljárás BJ 3

Másodfokú ítélet BJ

A hűtlenség büntette azt a tényt takarta, hogy külföldi felderítő szervek részére adatokat szolgáltatott.

A Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bírósága „1961. január 10. napján tartott zárt fellebbezési tárgyaláson meghozta a következő ítéletet”.

„a börtönbüntetés mértékét 15 /tizenöt/ évre leszállítja”.

FZ Hazatérés és bírósági eljárás 1

FZ továbbsszolgáló őrmester ügye

Őrsellátó, anyagi hiányok.

Katonai Főügyészség „Vádirat” -a van a dossziében.

Pénzt hozott vissza.

FZ Hazatérés és bírósági eljárás 2

Katonai Főügyészség későbbi átírata.

„Vádiratomat tudomásulvétel végett megküldöm. Egyben értesítem, hogy FZ külföldre szökésének és hűtlenségének ügyében a Népköztársaság Elnöki Tanácsához előterjesztést tettem FZ eljárási kegyelemben való részesítése iránt.”

„Tárgy: Határincidens kivizsgálása”

1957.03.06-án írt, budapesti osztrák követség szóbeli jegyzékéhez készített határőrségi válasz.

A súlyosan megsebesült személy az államhatártól 100-méterre feküdt, az élete megmentése miatt volt szükség az áthozatalára, osztrák területen senki sem tartózkodott, aki segíthetett volna.

Az őrsparancsnok visszahozta

Átüldözés

A menekülő tizedest 200 méteres mélységben megsebesítették. 70 db lőszert lőttek ki. Az osztrákok összeszedték a hüvelyeket.

Arról hallgat az anyag, hogy visszahozták-e a tizedest.

8 határőr ment át.

„Katharina Zutz ügye” 1

Kb. 70 éves okmányok nélküli, hátikosárral gombát szedő asszony.

A járőrök lelőtték és fel is robbant az aknamezőn.

„Tárgy: A mukki őrsön történt eredményes fegyverhasználatról jelentés felterjesztése.”

Aláírta a ker. töf. 1960. 06.25-én

„A Győri Katonai Ügyészséggel folytatott vizsgálat során megállapítást nyert, hogy a jőr.-ök által végrehajtott fegyverhasználat jogos volt.”

„Katharina Zutz ügye” 2

Sopronban, mint ismeretlen személyt eltemették.

Gyurkó levele a külügynek 1960.07.21. dátummal. Ebben tájékoztatja őket, hogy aknarobbanás következtében meghalt egy kb. 70 év körüli asszony, fegyverhasználatról nincs szó.

Felvilágosítás megtagadása még aznap

Taktika az események rendezése során

A kerületek és az országos parancsnokság

- Tagadás.
- Kétértelmű fogalmazás.
- Részbeni beismerés.
- Ellentámadás, ellenesemény felhozatala.
- Katonai ügyészség mögé húzódás.
- Szabályzat pontjaira hivatkozás.

Publikáció

A határőrségi aknamező 1957-1971 között.
Honvédségi Szemle 2024/4. szám.

Köszönöm a figyelmet
email: drforizs@gmail.com
honlap: forizs-sandor.hu

Sorállomány alkalmazása

- **Sorkatonai szolgálat különböző időtartalommal.**
- **2 év, 3 év, 27 hónap, fokozatos csökkentés.**
- **3-4-5 korosztály egyidejű bent léte.**

Sorállomány felkészítése

- Alapkiképzés 3 hónap, kiképző pont.
- Tisztes iskola 3 hónap.

Felkészítés területei

- **Járőrszerológat. (figyelő, portyázó, okmány ellenőrző)**
- **Kutatás. Zárás. Üldözés.**
- **Okmány ellenőrzés.**
- **Lövészet. Harcászat.**
- **Személyek elfogása, őrzése, kísérése.**
- **Objektum őrizet, biztosítás és védelem.**
- **Terepen történő tevékenységre irányult a felkészítés.**

Felszerelés a tevékenységhez

- Fegyverzet (pisztoly, gépkarabély, géppuska, RPG-7, golyószóró, kézigránát).
- Teljesen harcászati eszközök.
- Felszerelés 1945-től, puska, karabély, 2 db kgr/fő.

- **Jelző eszközök, rakéta pisztoly, stb.**
- **Nincs karhatalmi felszerelés, nincs védőruházat.**
- **A hadsereg egyenruháját rendszeresítették.**
- **A szervezetből hiányzó kötelékek**
- **Kerület, híradó, szállító, vegyi-védelmi, törzs század.**

Razzia, Razzia, raid

- Rajtaütésszerű rendőri akció.
- Szleng.
- Eredete „rhaziat” (támadás) arab.
- Ámokfutás (Ámoklauf).

Határőr razzia

- Jelentősebb erőket megmozgató határőrizeti tevékenység.
- Általában terület körülzárása, átkutatása.
- Személyek elfogása, tárgyak felkutatása céljából.
- Külön törzs vezeti.
- Egyéb harcrendi elemek alkalmazása.

Együttműködés a BV intézetekkel

- Együttműködési terv tartalma.
- Értesítés, riasztás, kijelölt erők, gépjárművek.
- Külső zárás.

Razzia Sárísápon

- **1947.12.17-én. A teljes község lezárása.**
- **Razzia célja katonai anyagok, fegyver, lőszer és csempészárúk felkutatása.**
- **Honvédségi anyagok lefoglalása polgári személyektől.**
- **A település tételes átkutatása.**
- **1127 főt igazoltattak.**

A „zsákmány”

- 2 fő fegyverrejtegetésért átadtak a rendőrségnek, (pi., gpi., lőpor).
- 1 fő jogtalanul tartózkodó külföldit
- 8 fő jövedéki termékekkel történő visszaélés miatt.
- Egy 43M magyar géppisztolyt lőszerrel.

- Egy 7.65-ös Frommel pisztolyt.
- Egy db. kincstári írógépet.
- És fényképezőgépet (hadtudósítók részére).
- Egy db. autóponyvát.
- Nagy mennyiségű kisebb felszerelést.

Objektum őrizet, védelem

- Fontosság előtérbe kerülése. (terrortámadások).
- Megvédendő objektum helyzete, elhelyezkedése.
- Szomszédos épületek jellege, helyzete.

Alapelvek katonai objektum védelméről

- A parancsnok egy személyben dönt.
- Civilek nem mehetnek be.
- Fegyvert, felszerelést nem lehet kiadni.

Mosonmagyaróvár

- 1956. október 26.
- 106 (?) áldozat.
- 25-60 fő sorkatona.
- 8 vagon lőszer és robbanóanyag.
- Sebészeten ellátott 40-es születésű (3 fő), 41-es (1 fő), 42-es (2 fő).
- Móváron anyakönyvezett elhunytak 54 fő, 40-es (4fő), 41-es (2fő).

Bolhó

- Október 26-án figyelmeztető lövések az űrs kapujában.
- Figyelmeztető lövések egy tiszt lakásánál.

Tevékenység árvíznél

- **Objektumok őrzése (hidak).**
- **Lakosság elszállítása, tanyák őrzése.**
- **1970, Tisza, Maros.**
- **Kiürítés Magyarcsanád, Maroslele.**
- **Települések körülfárása, utcák lezárása, vagyontárgyak őrzése.**

Fegyveres személyek felkutatása terepen

- Kiskunhalas
- Ásotthalom 1969

1951-ben elhunytak, 34 fő

- **Öngyilkosság 10 fő. Nem tudott pénzzel elszámolni, családi problémák miatt, meglőtte a társát és megijedt, civil személyt véletlenül agyonlőtt és utána követte el a tettet.**
- **Aknarobbanás 4 fő.**
- **Fegyvertől bekövetkezett halálos sérülés 7 fő.**

- **Vonatbaleset 3 fő.**
- **Vízbefulladás fürdés közben 5 fő.**
- **Gépkocsi baleset 3 fő.**
- **Társa leszúrta 1 fő.**
- **Veszekedés közben társa agyonlőtte 1 fő.**

Következtetések

Mire volt felkészítve a szervezet

Köszönöm a figyelmet

Honlap: forizs-sandor.hu

Köszönöm a figyelmet

Honlap: forizs-sandor.hu